

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Alfonsi Virvesii Canarien. Episcopi, Philippicæ
disputationes uiginti aduersus Lutherana dogmata, per
Philippum Melanchthonem defensa**

Virués, Alfonso de

Coloniae, 1542

VD16 V 1588

De ui & numero sacramentorum. Phil. XII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-33625

si nosmetipsos iudicauerimus, hoc est, supplicium de nobis legitime sumpserimus, non vtiq; rursus a domino iudicabimur, quando quidem, vt ait propheta, non confurget duplex ^{Nau. 1} tribulatio, vel quod alia translatio habet, non vindicabit Deus bis in idipsum, Nostras vero satisfactiones omnino inuvalidas & inefficaces esse credimus, nisi Christi Iesu meritis innitantur: imo nisi eius essent præcipue merita, q̄ hæc in mēbris suis quotidie operatur. Hæc cum ita sint, bonos viros ad quos subinde prouocat Philippus nunc appello, vt mihi totis animi viribus adsint ad retinendam doctrinam, quæ scripturis sanctis non modo non aduersatur, verum eisdem luce clarius innititur, quæ sanctorum omnium literis & exemplis firmata, totius ecclesiæ perpetuo consensu roboratur, quæ Christianorum vulgo ad frugalitatem & modestiam maxime ^{2. Timo. 3} confert, nec patiantur se verborum illecebris abduci, pietatis quidem speciē habentium, fortassis & affectuum: sed nō ^{1. Cor. 3} secundum scientiam, nisi illa quæ inflat animum habentis, & in cæterorum omnium contemptum extollit. Sed iam satisfactionibus me fecisse satis existimo, quibus adiuncta q̄ superius de iustificatione dixeramus, vniuersis, quæ per Philippū maiori verborum copia quam necessitate coacta sunt, abunde respondet: quamobrem operæ precium erit ad XIII. cap. &c. quæ vt iustificationi adnecteretur poenitentia intermissa sunt, expedenda reuerti.

Philippica XII. De vi & numero sacramentorum.

g iij De

DE sacramentorum numero virtute & usu, quaedam sunt ex sacris literis deprompta, & totius ecclesiae consuetudine recepta, quaedam vero priuata quorundam opinione vulgata, quae omnia Philippus miscet, ut illorum, qui citra scripturae testimonium libere sunt opinati lapsus in vniuersorum inuidiam conuertat. Et primum quasi nihil referat quid quo nomine appelletur, nunc ijs, quae vere sunt sacramenti nomen adimit, nunc rebus quae non sunt, libere permittit. Nos, inquit, sentimus: praestandum esse, ne negligentur res & caeremoniae in scripturis institutae, quotcunque sunt, nec multum referre putamus, etiam si docendi causa alij numerant aliter, &c. Et inferius quinto paragrapho: Si matrimonium propterea habebit appellationem sacramenti, quia habet mandatum Dei, etiam alij status seu officia quae habent mandatum Dei, poterunt vocari sacramenta, & addit exemplum magistratus, orationem & elemosynam. Hoc modo de sacramenti nomine philosophatur, cui nos respondemus, vtendum esse nominibus ab ecclesia receptis, ne prophanas vocum nouitates induxisse videamur, in quibus nouis vocibus non parua iuxta Paulum apostolum fidei pestis latet. Porro quod ad nominis rationem attinet, acceptionibus illis, quibus arcanum aliquid aut iusurandum sacramenti nomen significat, praetermissis, non quicquid habet Dei mandatum & promissionem est sacramentum, neque quod sine promissione traditur etiam in sacris literis est hoc nomine appellandum, quia sacramentum a patribus describitur sacrae rei efficax signum, vnde quatenus
 signum

1. Tim. 6

Vocibus
 in nobis
 fidei pestis
 latet.

signum est omnia illa excludit, quæ non sunt a Christo instituta vt signa: sed vt virtutes aut officia approbata, & coelestis præmij promissionibus ornata. Quod genus sunt elemosynæ, preces, ieiunia, & magistratum functio legitima: quatenus vero dicitur efficax: excluduntur omnes ceremoniæ et ritus, qui non habent promissionem Christi, in qua vna sita est omnis sacramenti virtus & efficientia. Hæc apertiora sunt theologis quam vt probationibus indigeant, & de nominis ratione loquenti satis est ostendisse, quid apud probatos authores perpetuo significet. Nec vos aliter sacramenti nomen accipitis, cum in confessione vestra, Germani, dixeritis, sacramenta non tantum esse notas Christianæ professionis inter homines, sed magis signa & testimonia voluntatis Dei erga nos, ad excitandam & confirmandam fidem, &c. Superest vt ostendamus quæ nam sint illa, quibus hac nominis descriptio conueniat. De Baptismo, Pœnitentia, & Eucharistia conuenit inter nos, de cæteris variat Philippus, distinguens illa a superioribus: cui distinctioni & nos quadantenus assentimur, vel ob id quod nō sunt æque necessaria singulis membris, tametsi totius ecclesiæ corpus perficiatur eisdem, & prouehatur. Verum Philippus aliud etiam discrimen adiungit, dicens quatuor reliqua sacramenta non habere mandatum Dei, nec promissionem: quod si ita est, sequitur, apostolos sine Dei mandato baptizatos manuum impositione cōfirmasse. Nā in Actis missi sunt ab apostolis Petrus & Iohānes, vt baptizatis in nomine Iesu manus imponerēt. Quid obsecro erat huiusmodi manuū impositio, quam apostoli,

Sacramen-
 tum quid
 secundum
 Germanos.

Act. 8

stoli,

stoli, ne prætermitteretur, tantopere satagebant: Nos confirmationem (in gratia videlicet baptismali) appellamus: quia sequitur ibidem. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum. Et baptizatis Paulus manus imponebat, & accipiebant spiritum sanctum. Hæc acceptio non erat primæ gratiæ, qua iustificantur ad vitam: sed acceptæ in baptismo augmentum & confirmatio. Alioqui sufficiebat illis ad iustificationem fides & baptismi perceptio: quoniam qui crediderit & baptizatus fuerit saluus erit. Dicit fortassis *Ag. 19* Philippus, Confirmationis nomen se nihil morari, modo sacramentorum numerus non augeatur, quia si sacramenta, inquit, vocamus ritus, qui habent mandatum Dei: & quibus addita est promissio gratiæ, facile est iudicare quæ sint proprie sacramenta: Nam ritus ab hominibus instituti non erunt hoc modo proprie dicta sacramenta: non est enim autoritatis humanæ promittere gratiam: Quare signa sine mandato Dei instituta, non sunt certa signa gratiæ: etiam si fortasse rudes docent, aut admonent aliquid. Ex his dictis colligit in hunc modum: vere igitur sunt sacramenta baptismus, coena domini, absolutio, quæ est sacramentum poenitentiae, &c. Hæc in secundo paragrapho, quibus adiungit in tertio. Confirmationem & extremam unctionem esse ritus acceptos a patribus, qui mandatum Dei non habent, & sic ab eorum numero, quæ sunt proprie sacramenta illos prorsus excludit. Ergo vero ex verbis eius & scripturæ locis, quæ modo citavi facillime colligam: hæc duo esse vera sacramenta æque proprie ut tria illa, quæ ipse fatetur. Porro collectio potest in hunc modum

dum ordinari. Quicquid potest conferre gratiam, vel ad cuius positionem regulariter confertur, habet promissionē diuinam: & manuum impositio erat huiusmodi, ergo habuit promissionem diuinam. Antecedentis priorem partem probat Philippica propositio, scilicet, non est potestatis humanæ promittere gratiam: posteriorem vero continent apostolorū acta: collectio apertior est, quam vt queat dubitari. Nunc ex verbis etiam Philippi rursus argumentor. Manuum impositio habet gratiæ promissionem: & non est de numero illorū, quæ probantur vt bona, sed quæ traduntur vt signa. Est ergo sacramentum: per locum a diffinitione. Pari argumentatione efficitur, extremam vnctionem esse sacramentum: si loco verborum quæ citauimus ex actis apostolicis. Iacobi apostoli verba substituas. Infirmatur quis in vobis (ait Iacobus) inducat presbyteros ecclesiæ, & orent super eum, vngentes eum oleo in nomine domini: & oratio fidei saluabit infirmū, & alleuiabit eum dominus, et si in peccatis fuerit remittentur ei. Hic promissionem gratiæ nihil obscuram habemus, non aut humanam, quia nō est authoritatis humanæ, promittere gratiam: ergo diuinam: nisi forte dicas, apostolum Christi ecclesiam fefellisse, promissionem ei offerendo, quam non habebat a Christo, aut propria autoritate pollicēdo, quod præstare non poterat: quia gratiam & gloriam dabit dominus, non homo, etiam si sit apostolus: Habet igitur vnctio promissionem Christi, quæ vnctio cum non sit de numero illorum quæ probantur vt bona, sed quæ traduntur vt signa, superest illam esse sacramentum. Ad hoc profecto sacramentum

Extrema
vnctio est
sacramen-
tum.

Iacobi 5

Psal. 83

h tum

Marc. 6 tum praeluisse videntur apostoli, quando vt narrat Marcus,
 vngebant oleo multos agros & sanabantur. Non erant me-
 dici apostoli, vt vnctionibus aut malagmis curarent, quos in
 nomine Iesu Christi poterant solo verbo sanare, quod & sæ-
 pissime fecerunt, sed voluit Christus huiusmodi miraculis
 comendari hominibus vnctionem, quæ futura erat, postea
 4. Reg. 5 solum gratiæ, quemadmodum Helizæi quondam mi-
 3. Marth. 3 raculosa tinctio in Iordane, & Iohannis in eodem flumine ba-
 2. Act. 19 ptizatio futurum Christi baptisma cepit hominibus com-
 1. Confirma-
 tio quan-
 diu dura-
 uit. bat: simul et officij sui admonebat confirmatos, Nam hoc fa-
 ciebat interius, fidem scilicet & gratiã roborare, vnde & con-
 firmatio dicta est, ad quod linguarum vsus & cognitio quæ
 diu durauit in ecclesia seruebat. Quauis autem cessauerint
 vnctionis, cõfirmationis & omnium deniq; promissionum
 externa miracula, nunquam tamen deest interna eorundem
 operatio. Nam horum prius dabatur ad tempus credendi dif-
 2. Cor. 14 ficultati, quæ maxima tunc temporis erat. Lingue in signum
 1. Marth. 28 donatur fidei integritati, per quam Christus nobiscum est vs-
 que ad consummationem sæculi: quæ fides cum iam ad iu-
 stum robur & integras vires, ad veritatem adstruendam &
 destruendos errores peruenerit, nõ sunt illi opus tam crebra
 miracula. Habemus itaq; quinque sacramenta proprie dicta.
 Tria confessus est Philippus (nam vestra confessio nescio
 quomodo numerum prætermiserit cum partes poenitentiae
 tam

tam diserte connumerauerit) duo nos ex eiusdem Philippi
 verbis collegimus, & ad præscriptum eius per sacras literas
 demonstrauimus. Nunc sacramentum ordinis ad superio-
 res regulas expendamus: Quanquam & hoc non grauatur
 Philippus appellare sacramentum, modo inter illius functio-
 nes non adnumeretur oblatio: quia nullum vult, in nouo te-
 stamento esse sacrificium, quod assidue per sacerdotes offe-
 ratur, cuius rei disputationem nos in posterum reseruamus,
 locum proprium in ordine vestrae confessionis habituram.

Cæterum quotquot & quales habeat sacerdotium functio-
 nes, constat tamen esse sacramentum proprie dictum, quia ha-
 bet promissiones. Christus eucharistiæ sacramentum & sa-
 cerdotium simul instituit. Eucharistiam his verbis. Hoc est

corpus meum. Hic est sanguis meus. Sacerdotium vero, hoc
 est, potestatem perpetuo faciendi, quod ille tunc inchoabat, se-
 quentibus. Hoc facite quotiescunq; feceritis in meam cõme-
 morationem: quibus verbis consecratione præcipit, & cor-
 pus suum & sanguinẽ consecrãtib; pollicetur: alioquin nõ
 possent facere idem quod ille fecit, & ita inane esset præceptũ
 illud. Hoc facite quotiescunq; feceritis, &c. Itẽ apud Iohan.

Christus spm̃ sanctum discipulis dans, pollicitus est eis, fore,
 vt quorum remitterent peccata, essent remissa, et quorum re-
 tinerent, retenta: quæ promissio non est, apostolis morienti-
 bus, extincta. Sed manet in eorum successoribus: quia nõ po-
 test magis ecclesiæ deesse, quam remissio peccatorum. Ad
 hæc bene vtentibus hac duplici potestate, cuius promissio-
 nes cedunt in totius ecclesiæ commodum, non desunt etiam

h ij aliã

Ordo est
 sacramen-
 tum pro-
 prie dictũ.

Matth. 26
 Lucæ 22

Iohan. 20

aliae promissiones ipsorum propriae & peculiare: quoniam
 qui bene ministraverit (vt ait Paulus) bonum gradum sibi
 1. Timo. 3 acquirit. Sed hoc de diaconibus: nam presbyteris copiosius
 1. Timo. 5 infra pollicetur. Haud est opus hic immorari, quando & Phi-
 lippus fatetur, ecclesiam habere non solum promissiones ad
 ordinem pertinentes, verum & mandatum de constituendis
 ministris, quod episcopi munus est. Iuxta illud Pauli ad Ti-
 1. Timo. 4 motheum, quem episcopum Ephesiorum ordinauerat. No-
 li negligere gratiam quae in te est, quae data est tibi per pro-
 1. Timo. 5 phetiam cum impositione manuum presbyteri: Et infra. Ma-
 nus, inquit, cito nemini imposueris, neque communicaueris
 peccatis alienis, quoniam episcopus temere sacris inicians in-
 dignum, delictorum eius omnium, quae admiserit in ministe-
 rio, se participem facit. Habet ergo sacerdotium suos ritus ex-
 ternos: quibus confertur: habet suas promissiones vtriusque
 gratiae bonis: malis vero saltem alterius, nempe eius, quae in
 aliorum vsus accipitur. Haud enim possent consecrare, vel
 peccata remittere, nisi spiritum sanctum vtcumque haberent,
 quem dominus simul tradidit cum potestate, Ex quibus cole-
 ligitur esse sacramentum proprie dictum.

Matrimo-
 nium viru
 sit sacrae
 rei signu
 efficax.
 Ephe. 5

Iam matrimonio quis audeat adimere nomen sacramen-
 ti, quod illi tribuit Paulus? Veruntamen videamus, an sit sa-
 crae rei signum efficax. Si referatur ad mysterium Christi &
 ecclesiae: signum quidem est, non tamen efficax rei cuius ima-
 ginem gerit: Si vero ad politicam conventionem verba illa contra-
 hentium referantur, longe absunt a sacramenti ratione, tum quod
 non sint sacrae rei signum: tum quod sint de numero illorum,
 quae

quæ etiam si non sint signa, bona tamen sunt, & digna quæ
 Euangelio probarentur, vtpote mutuo consensu concilian-
 tia, quæ sunt natura coniungibilia, virum scilicet & foemina-
 nam, inter quos coniugium contrahitur. Est tamen aliquid
 in matrimonio Christiano, ad quod naturæ leges non attin-
 gunt, nec Mosaica lex vnquam præscripsit, & hoc est, pro-
 pter quod matrimonium sacramenti rationem potest habe-
 re, quia sola Christi institutione verba contrahentium illud
 significant, & efficiunt. Quid, inquires, hoc est? Tam sacrum
 foedus & arcta coniunctio, vt neutri coniugium liberum sit,
 vtroque viuente, alterum deserere, aut noui coniugij accessi-
 one priorem coniugem, vel minima sui iuris (quod par est
 vtrique) portione fraudare. Hoc est, quod nulla lex, quam-
 diu matrimonium non fuit sacramentum, vnquam præscri-
 psit, quandoquidem patribus ante legem Mosaicam licuit
 plura matrimonia contrahere, natura non refragante, quo-
 minus vnus vir haberet plures foeminas, tametsi nunquam
 tulerit, vnam foeminam simul habere legitime plures viros.
 Hoc, inquam, est, quod sola Christi Iesu institutione signifi-
 cant & efficiunt, quod nunquam antea effecerunt. Sacrum
 scilicet illud & prorsus inuiolabile foedus, quod ita verbis
 contrahentium significatur, & fit, vt etiam mystice sublimio-
 ra sacramenta significet, nempe vnionem verbi ad naturam
 humanã, qua vnus Christus Deus & homo in duabus sub-
 sistit naturis, & eiusdem Christi ad ecclesiam, qua vnione ex
 capite & membris vnum corpus mystice constat, id quod
 Paulus ad Ephesios sublimi sua philosophia est prosecutus. Ephes. 5

1. Tim. 3

Quæ cum ita sint, constat matrimonium multis nominibus esse sacramentum. Superest tamen vt ostendamus illud suas habere promissiones, quas circa fecunditatem carnis Philippus non negat, sed eis nihil efficitur, nisi etiam promissiones gratiæ ostendamus. Paulus apostolus: Saluabitur, inquit, mulier per filiorum generationem, si permanserint in fide, & dilectione, & sanctificatione. Hic rogo, an huiusmodi promissiones habuerit vnquam naturale coniugium, quale fuerat a primis coniugibus vsque ad Christum? Nam quam magna sit ista promissio, non opus est nobis exponere aduersus Philippum, qui ea sola matrimonium non modo coelibatui, verum & monasticæ professioni gloriosissimis verbis anteponebat: hæc vero promissio, cum sit salutis, qui poterit efficax esse sine gratia? Adde quod apostolus matrimoniū sanctificationem appellat, quod nunquam illi potuit contingere, nisi Christi munere. Repetita igitur Philippi sententia illa: non est autoritatis humanæ promittere gratiā, facile colligitur ex his quæ citauimus, matrimonium esse sacramentum, atque adeo non iniuria catholicos theologos exegisse, vt confessio vestra septem sacramenta numeraret, cuius ad numerationis præmissio iure fuit illis suspecta in confessione, quæ tam scrupulose partes pœnitentiæ, quæ præteriri potuerant, connumerauit.

Superest nunc vt de sacramentorum vsu & efficacia differamus, quo in loco damnamus, inquit Philippus, totum populum scholasticorum doctorum, qui docent, quod sacramenta non ponenti obicem, conferant gratiam ex opere

re

reoperato sine bono motu vtentis: Miraberis certe vt ex-
 istimo lector, tam arrogantem Philippi censuram, ijs ver-
 bis auspiciatam, quibus vix ecclesia tota in damnandis aper-
 tis & conuictis hæresibus solet vtî, sed audi nunc modesti-
 ora: Hæc, inquit, simpliciter Iudaica opinio est, sentire quod
 per cæremoniam iustificemur. Hæc Philippus & his similia
 de vniuerso theologorum ordine: imo de totius ecclesiæ sen-
 tentia, vt postea demonstrabimus. Ego vero nõ dicam, qua-
 les sint eius opiniones, aut quale sit, extra ecclesiam damna-
 re, quod a quibusdam theologis suis gymnasticis verbis di-
 ctum, & ab ipsa ecclesia catholice receptum, ab ijs qui dam-
 nare sunt ausi, minime intelligitur: Verum hoc leue esset,
 damnare scholasticos omnes aperte, tacite vero reliquos, si
 quenquam reliquissent, quæ non expresse damnarent. Nam
 additur in apologia. Et tamen hæc impia et perniciofa opi-
 nio, magna autoritate docetur in toto regno pontificio. Pon-
 tificia potestas totam complectitur ecclesiam, in qua nihil li-
 berum a Iudaica superstitione vult esse Philippus: Vt se ta-
 men habeat religionis & fidei causa, quid obsecro, nunc opus
 erat, theologos et vniuersos ecclesiæ ordines vsque ad ipsum
 summum pontificem, tragicis & contumeliosis verbis laces-
 sere? Si theologo pro veritatibus somnia quædam aut cõmen-
 ta, si Christiano pro pietate superstitionem, si pōtifex pro mi-
 nisterio regnum inuexit, argumētorum robore & imprimis
 verbi diuini gladio erant feriendi, concutiendi, & euertendi,
 nõ conuictijs irritandi. Nunquam enim suam virtutem & e-
 nergiam vtentium modestia abstulit verbo Dei, neq; contu-
 lit

Philippi
insolentia.

lit insolentia. Quanquam quid alienius potuit hic adduci, quam regnum pontificis, cui nihil lucri aut cuius suis alterius temporalis commodi accedit ex opinione, quam Philippus vult infectari. Neque pontificis interest, etiam si pro regno tyrannidem velit obtrudere, sacramenta conferre, aut non conferre gratiam ex opere operato. Sed suis conuicijs Philip-
po relictis, nos institutum prosequamur.

Sacramen-
ta confe-
runt grati-
am ex ope-
re opera-
to.

Est quorundam theologorum opinio quod sacramenta ex opere operato, ut dicunt, sine aliquo animi motu in suscipiente, conferant gratiam non ponenti obicem ipsi gratiae. Quid habet incommodi haec opinio? Primo in ijs, quibus datur sacramentum, ratione nondum utentibus, ut baptismus datur infantibus, verissima est opinio, haud enim hic admisceo quaestiones de genere causalitatis, ut vocant, quam habet sacramentum ad gratiam, sit causa illa, quam gymnastici vocant, sine qua non, quam, cum nihil efficiat, necesse est tamen regulariter effectum praecedere. Confert ergo baptisma infantulis gratiam absque aliquo bono motu suscipientis. Occurret Philippus, & dicet: tunc temporis sacramenti virtutem inniti totius ecclesiae fidei generali, & speciali suscipientium, quos paternos appellamus, professioni. Respondet Scotus ita esse, addet etiam, quinimo & praeferet Christi Iesu promissionem & merita, nihilominus tamen obtinebit, infantem illum consequi gratiam sine aliquo bono motu suscipientis ex opere operato sacramenti, hoc est, non propterea quod suscipiens quicquam agat erga sacramentum, sed propter id quod sacramentum efficit in suscipiente. Quod si omnia

sacra-

sacramenta habeant eandem vim, idem poterunt omnia facere, citra bonum animi motum actualem in suscipiente, dū tamen habitualis non desit adulto, nec ei quicq̄ alioqui obsit. Nam ecclesiæ fides haud minus confert cæteris sacramentis atq̄ baptismo. Præterea hæc opinio eatenus est ab ecclesia suscepta, quatenus, cum docet sacramenta conferre gratiam ex opere operato, omne meritum suscipiētis excludit ab efficiētia sacramenti. Ita enim intelligit nō vna theologorum secta, sed vniuersus ordo, gratiam sacramentalem (siue prima sit, qua renouamur et iustificamur, siue alia, qua prouehimur atq̄ perficimur) non dari nobis propter nostra merita, sed propter pactum Dei, quod per Christum pepigit cum ecclesia, & in huiusmodi fœdere atque pactione dicunt esse sitam sacramenti vim ad iustificandum, non in meritis suscipiētis. Hoc perspicuum est legenti eorū scripta. In hoc em̄ tam aperta sunt, vt etiam a Philippo queant intelligi, modo legere nō dedignetur. Quamobrem intētio aut quiuis alius bonus animi motus etiam dum necessarius est, ad suscipientis potius dispositionem pertinet, aut qualitatem, quam ad sacramenti virtutem & efficaciam. Hæc opinio tantum abest, vt Philippo debeat improbari, quod nulla magis esset illi probanda, & amplectenda: Nam quam ipse vocat promissionem, eam scholastici, receptis inter se nominibus rerū de quibus differant, nec inepte neque improprie vocant pactum, seu pactionem: habet enim omnis pactio promissionem, tametsi promissio possit esse sine pactione: & in fœdere seu pactione aliquid ab vtraque parte præstat, seu in sacramentis, quibus

Pactum &
promissio
in quo dif-
ferant.

i hac

hac de causa aptius fortasse conuenit nomen pactio-
 nis, quã promissionis. Atqui promissio, inquit, non apprehenditur
 sine fide, & hanc illi secludunt, cum dicunt, sacramenta cõ-
 ferre gratiam absque bono motu animi. Quid si illi negent
 hanc hypotheseim, qua subinde utitur Philippus, & dicant
 promissionis vim non inesse fidei audientis, sed veritati pol-
 licentis, quandoquidem multa promissa præstantur etiam
 non credentibus? Quid quod multoties promittitur vni,
 quod est alteri exhibendum, vt si quis promittat patri infan-
 nientis filij sanitatem. Sed non negabunt theologi, quod il-
 lis negato non est opus, quodque ferme semper verum est,
 & in hisce rebus, de quibus differimus, semper verissimũ.
 Attamen respondebunt se fidem secludere a præcedenti me-
 rito gratiæ sacramentalis, sed non ab actu aut certe non ab
 habitu. Nam quis vnquam adultus, modo sui cõpos esset, sa-
 cramentum sine fide suscepit? Quis baptizaretur, nisi crede-
 ret Deum redditurum quod pollicitus est credentibus, &
 baptisma suscipientibus? Quis confiteretur, et absolutionem
 supplex imploraret a sacerdote, nisi absolutione crederet se a
 peccatis liberum euasurum? Nam quod theologi fidem nõ
 secludant ab actu suscipientis: cum dicunt sacramentum ex
 opere operato iustificare, vel ex hoc apparet, quod susceptio
 sacramenti in adulto & ratione vtente est, vt nihil aliud ha-
 beat virtutis, saltem actio humana, quando nemo nisi sciens
 & volens suscipit sacramentum, quoniam requiritur inten-
 tio in suscipiente. Quæ cum vera sint, colligitur ex eis, or-
 ganem suscipientem propter finem aliquem suscipere. Por-

ro sacramentorum finis cum sit gratia & gloria, non concipi-
 pitur nisi fide in Christum: cuius promissione scimus, ad
 hoc esse huiusmodi symbola instituta, vt suscepturis es-
 sent signa & causæ iustificationis & gratificationis, quam
 promissionem scholastici vt diximus, pactum seu pactio-
 nem appellant foederis, quod gratuito Deus in Christo pe-
 pigit cum ecclesia. Iam fidem a merito Philippus etiam ex-
 cludit, non solum in sacramentis, verumetiam in cunctis qui-
 bus fide intercedente iustificamur, aut quoquomodo mere-
 mur. Non enim dicit nos fide iustificari, quia fides quicquã
 mereatur: alioqui non posset omne meritum nostrum sustu-
 lisse cum Luthero: sed quia promissio ipsa, qua iustificamur,
 non potest esse efficax sine fide, ita vt fidelitas potius sit con-
 ditio suscipientis, seu dispositio, quam eius rei, quæ accipien-
 da est, meritum aut hostimentum. Theologi vero quanuis
 humana merita alias non evertunt, in sacramentorum tamẽ
 efficacia quadam, quæ est illis peculiaris & propria: nullum
 locum nostris meritis relinquunt quantum ad necessitatem:
 tamen docent, gratiam maiorem vel minorem in ipsis etiã
 sacramentis contingere posse suscipienti, quo maiore vel mi-
 nore fide ac pietate accesserit ad sacramenta. Nec video qui
 possint Lutherus, Philippus & cæteri doctores vestri, hoc
 negare nostris, nisi dixerint, omnes qui sacramenta suscipi-
 unt, parem gratiam in illis accipere. Quod vsque adeo ab-
 surdum est, vt hactenus quod meminerim, nemo dicere sit
 ausus, tamen ex ijs quæ de meritis & iustificatiõe docet Phi-
 lippus, apertissime colligatur. Nã si nihil tribuamus mēritis

suscipientium sacramenta, haud video, vnde possit illis con-
 tingere disparitas gratiæ, quam suscipiunt. Verū de hoc dis-
 seruimus abunde superius. De sacramentis vero cōmunis
 Augustin. est omnium fidelium sententiā: quam Augustinus in exposi-
 tione psal. XXXIII. ponit, sacramenta nouæ legis gratiā cō-
 ferre, quam veteris legis sacramenta promiserant. Huic do-
 ctrinæ, quæ catholica est, & omnium veterum consensu pro-
 bata, recentiores innixi, varie sunt philosophati de sacramen-
 torum efficientiā, alijs dicentibus sacramēta ipsa causare gra-
 tiam, vt ipsi loquuntur: alijs, tantum dispositionem quandā
 in anima suscepturi: alijs, qđ ego verius existimo, nihil pro-
 prius sacramentum efficere asserentibus, nisi quod est signum,
 eatenus efficax, quatenus nunquam illi deest effectus diuine
 propiciationis: idque habet non ex se, sed quia is qui promi-
 sit, fallere omnino non potest, nec committere, vt sacramen-
 ti pignore, quod ipse interposuit, exhibito, qui quid pollice-
 tus est, non præstet. Quod si hæc displicent Philippo, vi-
 derit ipse de suo iudicio, nobis satis est ecclesiæ fidem & san-
 ctorum patrum quotquot præcesserunt doctrinam, in ijs
 quæ creditu necessaria sunt sequi, etiam si in alijs non asse-
 quamur.

Sacramen-
 torum effi-
 cientia se-
 cundū di-
 uersos di-
 uersa.

Philippica XIII. De ecclesiasticis muneribus & functione.

Rticulus quartus decimus vestre confessionis ita
 est a vobis positus, vt nihil in eo desiderari pos-
 se videatur: ita per Philippum explicatus, vt nihil
 pene habeat cum catholica veritate cōmune. Ver-
 ba